

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра _____ **БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ** _____
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності __072 «Фінанси, банківська справа та страхування» _____
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
_____ «Управління діяльністю банків на фінансовому ринку» _____
(назва магістерської програми)

на тему: **«ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВ НА МІЖНАРОДНОМУ БОРГОВОМУ
РИНКУ»**

Виконавець:

студентка 6 курсу 12 групи
ЦЗФН

__Сопинська І.О._____
(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

Канд.ек.наук, доцент _____
(науковий ступінь, вчене звання)

__Тарасевич Н.В._____
(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасний розвиток світової економіки характеризується появою нових тенденцій та процесів, які зумовлюють суттєві зрушення, як в економіці окремих країн, так і у світовому господарстві загалом. Найбільш глибоко сучасні процеси лібералізації відбуваються в фінансовій сфері, яка є однією з найважливіших складових економіки будь-якої країни світу. Сучасні фінансові ринки докорінно змінили свою роль та місце в архітектурі світової економіки. Інтернаціоналізація та глобалізація економіки, інтенсифікація зв'язків світового господарства зумовили стрімкий розвиток світового фінансового ринку, який поступово перетворюється в єдину систему, де кожен елемент – національний чи регіональний – має свою функціональну специфіку, але всі вони тісно пов'язані між собою.

В умовах функціонування сучасного фінансового ринку зростає роль та значення такого сегменту ринку як міжнародний ринок боргового фінансування, що пояснюється активізацією інвестиційної діяльності у світі, посиленням залежності країн світу від зовнішнього фінансування. Особливу роль у формуванні ринку боргових інструментів грають банківські установи. Це зумовлено низкою чинників: тісним взаємозв'язком ринків цінних паперів та банківського кредиту; наявністю моделі розвитку ринку боргових зобов'язань, що дозволяє банкам брати найширшу участь у його функціонуванні; характеристикою банківських установ як найбільших та єдиних фінансових інститутів, що мають значний економічний та інтелектуальний потенціал.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та надання практичних рекомендацій, спрямованих на оптимізацію діяльності банківських установ на міжнародному борговому ринку.

Завдання дослідження:

- обґрунтувати поняття боргових зобов'язань та їх класифікаційні характеристики;
- визначити економічну сутність та теоретичні засади функціонування міжнародного боргового ринку;
- визначити характеристики діяльності банківських установ на міжнародному борговому ринку;
- дослідити сучасний стан та динаміку міжнародного ринку боргових зобов'язань;
- надати аналітичну оцінку діяльності банків на міжнародному ринку боргових цінних паперів;
- оцінити сучасні тенденції розвитку міжнародного ринку синдікованих кредитів;
- дослідити проблеми та перспективи розвитку міжнародного ринку боргового фінансування;

- визначити суперечливість та напрями інтеграції національного боргового ринку у України у глобальну фінансову систему.

Об'єкт дослідження є діяльність банківських установ на міжнародному борговому ринку.

Предмет дослідження є економічні основи діяльності та механізми функціонування банків на міжнародного

Методи дослідження Застосовано системно-структурний підходи до аналізу економічних процесів; кількісно-якісний аналіз до оцінювання тенденцій розвитку міжнародного боргового ринку; метод порівняльного аналізу до визначення структури ринку; порівняльний та статистичний методи виявленні закономірностей розвитку фінансових ринків.

Інформаційна база дослідження є нормативні та законодавчі акти з питань діяльності банків і функціонуванню міжнародного боргового ринку, наукові праці вчених, фахівців у сфері організації діяльності банків та функціонуванні міжнародного ринку боргових зобов'язань.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (60 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 82 сторінок. Основний зміст викладено на 76 сторінках. Робота містить 23 таблиці, 4 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ НА МІЖНАРОДНОМУ БОРГОВОМУ РИНКУ» розглянуто теоретичні аспекти діяльності банків на міжнародному борговому ринку: досліджене поняття боргових зобов'язань та їх класифікація; розглянута економічна сутність та теоретичні засади функціонування міжнародного боргового ринку; охарактеризована діяльності банківських установ на міжнародному борговому ринку.

Міжнародний борговий ринок можна визначити як сферу суспільних та економічних відносин, які пов'язані з рухом боргових інструментів та зобов'язань, що виникають за межами окремих країни реєстрації боржника. Тобто міжнародний борговий ринок характеризується процесами взаємодії представників окремих країн світу з приводу переміщення тимчасово вільних грошових фінансових ресурсів від одних суб'єктів фінансового ринку до інших суб'єктів ринку з використанням різних типів боргових інструментів.

Міжнародний борговий ринок має наступні характерні ознаки: випуск різних видів боргових цінних паперів (облігації, векселі, ноти, сертифікати, ін.) на фінансовому ринку за межами країни - реєстрації емітента цих боргових інструментів; залучення іноземних кредитних фінансових ресурсів в формі синдикованих кредитів або заключення двосторонніх кредитних угод.

Міжнародний борговий ринок відрізняється різноманіттям боргових інструментів. Методологія Світового банку класифікує боргові

зобов'язання: за строком погашення; за типом позичальника; за типом кредитора. Боргові інструменти міжнародного боргового ринку поділяться на: ноти та комерційні папери; євродепозитні сертифікати; єврокомерційні папери; банківські позики; облігаційні позики.

Покупцями боргових зобов'язань на борговому ринку є економічні суб'єкти: центральна урядова влада; місцева урядова влада; комерційні установи, компанії та банки; фізичні особи. Відносини між покупцями та продавцями на борговому ринку здійснюється безпосередньо або за участю посередників фінансового ринку.

В сучасних умовах міжнародний борговий ринок не має чітко визначених меж свого функціонування, він характеризується наявністю різних форм боргових фінансових інструментів, які функціонують на цьому ринку. Існує дуже тісне взаємопроникнення різних сегментів міжнародного фінансового ринку – боргового ринку, який включає сегменти фондового та кредитного ринку з міжнародним валютним та страховим ринками.

Діяльність банківських установ на ринку цінних паперів має величезне значення при здійсненні інвестиційних вкладень, управлінні банківською ліквідністю, задоволенні потреб клієнтів банківських на цьому сегменті фінансового ринку. Усю сукупність банківських операцій із борговими цінними паперами на ринку боргового фінансування можна об'єднати у три основні групи: пасивні операції; активні операції; комісійно-посередницькі операції.

Види діяльності банківських установ на ринку цінних паперів включають наступні напрями: діяльність банків як емітентів; діяльність банківських установ як інвесторів; діяльність банків як професійних учасників ринку цінних паперів; традиційні банківські операції, пов'язані з обслуговуванням ринку цінних паперів.

У другому розділі «ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ НА МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ БОРГОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ» проаналізовано практичні аспекти діяльності банківських установ на міжнародному ринку боргових зобов'язань: проведені дослідження сучасного стану та динаміки міжнародного ринку боргових зобов'язань; зроблена аналітична оцінка діяльності банків на міжнародному ринку боргових цінних паперів, проведене оцінювання сучасних тенденцій розвитку міжнародного ринку синдікованих кредитів.

Сучасні умови формування та функціонування фінансового ринку у сегменті цінних паперів характеризуються наступними особливостями: значним зростанням обсягів фінансового ринку міжнародних цінних паперів, розширенням географії цього ринку, а також посиленням диверсифікації фінансових інструментів.

Дослідження стану та особливостей міжнародному ринку боргових зобов'язань дозволило сформулювати наступні висновки.

В сукупному обсязі емісійного сегмента міжнародному ринку боргових цінних паперів 80,1% займають розвинені країни світу, проте за величиною нетто-емісій боргових інструментів переважну позицію – 52,8% займають

країни, що розвиваються. Основні позичальники боргових інструментів з країн, що розвиваються та значно частина позичальників з країн розвинених для здійснення емісії боргових інструментів у вигляді цінних паперів використовують механізм реєстрації компаній в офшорних юрисдикціях.

Сегмент міжнародному ринку боргових цінних паперів як складова міжнародного ринку боргових зобов'язань характеризується достатньо високим рівнем концентрації за країнами світу. Можна визначити, що приблизно 2/3 даного сегменту ринку цінних паперів сформовані десятима країнами світу. Три країни-лідера за окремим видами обсягів міжнародних боргових цінних паперів володіють майже 35% загального обсягу цього ринку.

На міжнародному ринку 75,7% ринку боргових цінних паперів, що фактично перебувають в обігу, пов'язано з банківськими установами та іншими фінансовими організаціями. Але при цьому за обсягом нетто-емісій найбільшу частку мають нефінансові установи та організації, питома вага яких складає 45,2%.

Близько 97,0% в загальному обсязі боргових цінних паперів на міжнародному борговому ринку складають середньо- та довгострокові боргові інструменти, які представлені нотами та облігаціями, серед яких 72,5% займають боргові цінні папери з фіксованою ставкою процента.

На міжнародному борговому ринку в емісійному та неемісійному сегментах спостерігається монополія незначної кількості найбільших транснаціональних банків. Основну частку в розмірі 45,0% найбільших транснаціональних банків складають банківські установи Китаю.

Україна має банко-центричну модель загального розвитку фінансового ринку. На грошового фінансовому ринку, на відміну від ринку капіталів, у сегменті банківських акцептів, депозитних сертифікатів частка банківських установ складає 99,4% загального грошового міжнародного ринку, в сегменті комерційних паперів (векселів) частка банківських установ дещо нижче і займає 82,5%,

На фондовому ринку України інституційні інвестори, до яких відносяться банки, вкладають грошові ресурси переважно в державні облігації депозитні сертифікати НБУ, які займають 98,4% всіх активних вкладень боргового фінансового ринку.

На міжнародному борговому ринку синдикуваного кредитування спостерігається дуже значна концентрація - 85,9% загального обсягу синдикуваних кредитів припадає на десять країн світу, що мають провідні позиції на ринку. При цьому 46,5% цього ринку займає США, яка є світовим лідером на глобальному міжнародному ринку синдикуваного кредитування.

Галузева структура боргового ринку синдикуваного кредитування значно відрізняється в залежності від регіонів світу. Серед основних суб'єктів міжнародного ринку синдикуваного кредитів переважають великі транснаціональні банківські установи, які мають 46,0% загальних обсягів ринку.

У третьому розділі «ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО БОРГОВОГО РИНКУ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ В ЙОГО АРХІТЕКТУРІ» запропоновано перспективи розвитку міжнародного боргового ринку та оптимізація діяльності банків в його архітектурі.

У процесі міжнародних валютних відносин та міжнародного руху капіталу з'являються глобальні фінансові дисбаланси.

На сучасному ринку боргових інструментів спостерігається тенденція до зростання частку боргових емісійних інструментів боргового ринку - 75,0%, які представлені борговими цінними паперами. Відповідно знижується частка неемісійної кредитної заборгованості у структурі боргового ринку – 25,0%. Міжнародний борговий ринок характеризується високим рівнем ступеня концентрації. Майже 88,0% міжнародного зовнішнього боргу формує десять країн світу.

Важливими учасниками ринку цінних паперів є банківські установи. Вкладення в цінні папери вітчизняних банків в абсолютних значеннях за період дослідження зросли на 62,0%. Близько 98,0% цих вкладень складають цінні папери, що рефінансуються Національним банком України.

Державні цінні папери в національній валюті на первинному ринку мали тенденцію до зростання до 2014 року, потім спостерігалася тенденція до скорочення цього сегменту, починаючи з 2019 року відбувається зростання обсягів розміщення боргових інструментів. На вторинному ринку динаміка ринку цінних паперів не є позитивною для економіки, оскільки основні суб'єкти ринку (банки, НБУ) в основному приймають участь у фінансуванні інвестиційних потреб держави, тобто 86,9% всього обсягу цього ринку приходиться на вітчизняну банківську систему.

Таким чином, головними покупцями державних боргових інструментів є залишаються вітчизняні інвестори. При цьому спостерігається негативна тенденція до значного скорочення частки нерезидентів. Це відбувається на фоні складної економічної та політичної ситуації в країні, наслідком якої є загально світова тенденція до скорочення інтересу інвесторів до вітчизняних боргових інструментів.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи, можна запропонувати пропозиції щодо сприяння удосконалення антикризового управління банком.

Таким чином, після проведення дослідження теоретичних основ функціонування, стану та перспектив розвитку міжнародного ринку боргових зобов'язань, можна зробити наступні висновки:

1. Міжнародний фінансовий ринок - це система ринкових відносин, яка забезпечує акумуляцію і перерозподіл міжнародних фінансових потоків, необхідних для здійснення зовнішньоекономічної діяльності державами, юридичними і фізичними особами. До основних компонентів (сегментів) світового фінансового ринку відносять: валютний ринок; ринок боргових зобов'язань; ринок титулів (прав) власності; ринок похідних фінансових інструментів (деривативів).

2. Поняття «міжнародний ринок боргових зобов'язань» є в певному сенсі абстракцію, оскільки неможливо визначити його конкретну локацію. Міжнародний борговий ринок - це сфера суспільних відносин, пов'язаних з рухом боргових зобов'язань, що виникають за межами країни реєстрації боржника. Функціонування міжнародного боргового ринку здійснюється з використанням певних інститутів, інструментів та нормативно-правових документів.

3. Міжнародний борговий ринок дозволяє позичальникові залучати грошові фінансові ресурси за рахунок: по-перше, випуску боргових цінних паперів за межами країни його реєстрації; по-друге, кредитних коштів, наданих нерезидентами.

4. Сучасний міжнародний ринок боргових зобов'язань не має чітко окреслених меж і відрізняється різноманіттям фінансових інструментів, що на ньому використовуються. За методологією Світового банку існує наступна класифікація боргових зобов'язань: за терміном погашення; за типом позичальника; за типом кредитора. Боргові інструменти міжнародного фінансування поділяться на: євродепозитні сертифікати; ноти та комерційні папери; єврокомерційні папери; банківські позики; облігації.

Різноманіття фінансових інструментів боргового фінансування обумовлює складність існуючій класифікації фінансових інструментів боргового ринку в зв'язку з тим, що має місце тісне взаємопроникнення і взаємозв'язок різних сегментів міжнародного фінансового ринку.

5. У процесі свого розвитку міжнародний ринок боргових зобов'язань істотно трансформувалася. У сучасних умовах на міжнародному ринку боргових зобов'язань домінують розвинуті країни світу, проте в структурі нових випусків міжнародних боргових цінних паперів та залучених синдікованих кредитів швидко зростає питома вага країн, що розвиваються (в першу чергу Китаю). На емісійному і неемісійні сегментах міжнародного боргового ринку переважає монополія невеликого числа найбільших транснаціональних банків світу, які виступають в ролі організаторів угод. Для обох сегментів цього ринку характерна висока ступінь концентрації з точки зору країн-позичальників, однак поступово підвищується ступінь диверсифікації за рахунок активної участі емітентів і позичальників з країн, що розвиваються.

6. На міжнародному ринку близько 75% вартісного обсягу боргових цінних паперів сформовано банками та іншими фінансовими інститутами, проте в структурі нетто-емісій лідирують нефінансові інститути. У структурі боргових цінних паперів лідирують середньо- і довгострокові інструменти (96%), а серед них превалюють цінні папери з фіксованою ставкою.

Позичальники з країн, що розвиваються і частина позичальників з розвинених країн для емісії боргових цінних паперів використовують механізм реєстрації спеціалізованих компаній в офшорних юрисдикціях.

7. У сукупному обсязі ринку синдікованого кредитування 50% формують позичальники з США, а на десять лідируючих країн припадає близько 83% його сукупної величини. Це означає досить високий рівень

концентрації на даному сегменті міжнародного ринку боргових зобов'язань. Швидкими темпами зростають обсяги синдикованих кредитів, залучених китайськими позичальниками (у тому числі через Гонконг). Галузева структура світового ринку синдикованих кредитів і їх цільове використання мають виражені регіональні особливості. На даному сегменті міжнародного ринку боргових зобов'язань переважає монополія невеликої кількості найбільш великих транснаціональних банків світу. В організації та залученні синдикованих кредитів домінують п'ять країн: США, Японія, Великобританія, Німеччина і Франція. У складі банків-організаторів, які є лідерами синдикованого кредитування в різних регіонах світу, домінують місцеві банки.

У структурі глобального ринку синдикованих кредитів домінує міжнародний сегмент, однак пропорції між локальним і міжнародним сегментом у країн-лідерів істотно різняться.

8. Перспективними напрямками вдосконалення міжнародного ринку боргових зобов'язань є: реформа існуючої системи міжнародного боргового фінансування з ціллю залучення більшого числа фізичних осіб в якості інвесторів; спрощення існуючій міжнародній системі боргового фінансування з ціллю підвищення інтересу з боку приватних інвесторів до довгострокових вкладень в міжнародні боргові цінні папери; вдосконалення інфраструктури сучасного ринку боргових зобов'язань; збільшення обсягу електронних торгів з використанням боргових інструментів на основі спеціалізованих інформаційно-торгових платформ (MarketAxess, Tradeweb і Bloomberg). доповнюючих традиційні способи позабіржової торгівлі; необхідність більш ефективного контролю і нагляду за станом позабіржової торгівлі сучасними борговими інструментами, яка здійснюється в електронному вигляді.